

REALISMUL. APLICAȚII

REALISMUL - curent literar, cristalizat la mijlocul secolului al XIX-lea sub formă de concept artistic

Principiile fundamentale ale realismului:

1. scriitorii pledează pentru o **literatură neidealizată**, care surprinde realitatea în aspectele ei esențiale;

2. **spiritul de obiectivitate** (= conștiința realului)

- **relatarea impersonală** prin exploatarea persoanei a III-a (narațiune obiectivă, heterodiegetică);

- naratorul obiectiv, omniscient și omniprezent, nu se implică în actul enunțării;

- **naratorul creează iluzia că faptele au existat în realitate;**

3. **verosimilitatea** (= ceea ce e conform legilor adevărului)

4. **veridicitatea** (=adevarea imaginii artistice la obiectul ei)

5. **observația socială** (= aspectul de frescă)

- **zugrăvirea atentă a societății sub toate aspectele:** determinare socială, economică, morală, psihologică etc.;

- **valoarea documentară** (= iluzia autenticității)

6. **personajul realist – tipic în împrejurări tipice, reprezentativ pentru societate;**

- este **surprins în mediul său de acțiune și de viață**

=> toposuri/ **spații semnificative:** târgul, orașul, mahalaua, satul, pustietatea etc.

- realismul preferă **tipuri eterne**, construite pe o **dominantă caracterologică** (o trăsătură predominantă de caracter, care le estompează/ le reduce pe celelalte): **aristocratul, ambițiosul, avarul, burghezul, cocheta, intelectualul, ipocritul** etc.;

- **arivistul/ parvenitul este personajul specific** prozei realiste;

7. **tehnici de compoziție** a subiectului/ de construcție a personajului:

- **TEHNICA DETALIULUI SEMNIFICATIV** (= otarea obsesivă a fiecărui detaliu);

- **TEHNICA CINEMATOGRAFICĂ A RESTRÂNGERII TREPTATE A CADRULUI** (de la exterior spre interior, de la general spre particular);

- **DETERMINISMUL** de ordin istoric, social, moral, psihologic(relația de cauzalitate dintre individ și mediu/ mediul precede omul/ psihologia devine funcție a mediului);

- **TEHNICA PORTRETULUI DETALIAT**

- **TEHNICA CONTRAPUNCTULUI** (reluarea simetrică a unor aspecte/ conflicte ddintr-un plan în alt plan)

8. **stilul sobru, neutru**, fără implicații subiective;

9. **TEME ȘI MOTIVE SPECIFICE**

- **Teme: comedia umană – moravurile societății/ epocii, familia, averea/ moștenirea/ pământul, dezumanizarea etc.**
- **Motive : căsătoria, orfanul, paternitatea, parvenirea, viciul, vanitatea, patima învuțirii, puterea banului, fatalitatea, damnarea, culpabilitatea, ratarea, demența etc.**

APLICAȚII – REALISMUL

Comentează, în minimum 50 de cuvinte, semnificațiile textului următor, evidențiind două trăsături ale realismului:

Grigore Iuga rămăsese liniștit la locul său, așteptând să se dea jos cei ce se îmbulziseră pe coridoare. (...) În sfârșit, când se mai potoli vâlmășagul, tânărul Iuga coborî și el, găsi anevoie o trăsură și porunci să-l ducă acasă în strada Argintari. Birjarul apucă pe Calea Griviței, lată, murdară și gălăgioasă, cu fel de fel de magazine, în fața cărora vânzătorii se războiau cu trecătorii șovăitori să-i facă negreșit clienți, cu zeci de hoteluri, hanuri și ospătării menite să adăpostească scump și prost pe călătorii pe care Gara de Nord îi vărsa capitalei, mereu alții și mereu mai mulți.

În vreme ce trăsură alerga pe cuburile de granit, Grigore Iuga, ca totdeauna când sosea de la țară în București, privea furnicarul de oameni de pe străzile zgomotoase cu un simțământ de sfială. După viața molcomă de la moșie, forfoteala aceasta îl obosea și îl întrista, cel puțin în primele momente, până se reobișnuia cu ea.

A doua casă din strada Argintari era a lor, adică a ei, a nevestei lui. Grilajurile de fier cu vârfurile poleite avea o poartă monumentală la mijloc. În fața casei, o grădină îngrijită, cu câteva ronduri de flori, cu poteci prunduite. Clădirea însăși, cu etaj, arătoasă și înzoronată, oprea atenția trecătorilor mai ales prin scara de marmoră roșie apărută sus de o uriașă scoică de sticlă lucitoare.

Liviu Rebreanu, *Răscoala*

SCHEMA DE INTERPRETARE

1. Definiția realismului – principii de creație (caracteristici)

2. Încadrarea fragmentului în curent prin identificarea două trăsături care se regăsesc în text

Fragmentul desprins din romanul *Răscoala* de Liviu Rebreanu se încadrează în realism prin:

- caracteristica 1: **relatarea impersonală făcută de către un narator obiectiv**

- caracteristica 2: **personajul realist – tipic în împrejurări tipice, reprezentativ pentru societate;**

3. Dezvoltarea caracteristicii 1

- prezentarea **tipului naratorului/ perspectivei narative**: relatare la persoana a III-a/ iluzia realității/ narator obiectiv, omniscient, imparțial, narațiune obiectivă etc.

Ex. –verbe la persoana a III-a (*alerga, sosea, privea*), grupul verbal (*găsi anevoie*)

- **rolul naratorului în text**

Ex.: surprinde reîntoarcerea personajului Grigore Iuga de la moșie în București, stările de nemulțumire, de disconfort pe care le are personajul la contactul cu orașul

-) se observă **tehnica detaliului semnificativ** în zugrăvirea mediului/ orașului

-) descrierea detaliată a decorului

-) **tehnica cinematografică a restrângerii treptate a cadrului**: de la EXTERIOR, orașul cu străzile murdare, aglomerate, cu magazine, hoteluri, hanuri, casa (*Grilajurile de fier cu vârful poleite, poartă monumentală la mijloc, Clădirea însăși, cu etaj, arătoasă și înzoronată* etc) spre INTERIOR, trăirile personajului (*privea furnicarul de oamenii de pe străzile zgomotoase cu un simțământ de sfială*)

4. Dezvoltarea caracteristicii 2

- **personajul este surprins în mediul său de acțiune și de viață**

- **tipologie**: moșier/ boier

- **elemente de caracterizare**:

- Caracterizare **directă**: *liniștit, tânărul Iuga*
- Caracterizare **indirectă- dimensiunea morală** a personajului se deduce din reacțiile la vederea orașului/ antiteza dintre viața la țară și cea de la oraș: *După viața molcomă de la moșie, forfoteala aceasta îl obosea și îl întrista, cel puțin în primele momente, până se reobișnuia cu ea.*

**Prof. Alina Popa, Colegiul Economic „Transilvania”
Inspector școlar, prof. dr. Maria Kozak, ISJ Mureș**